

POSTANOWIENIE

25 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 25 listopada 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa B. M. i M. M.

przeciwko S. S.A. w W.

o ustalenie i zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej S. S.A. w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 7 lutego 2024 r., V ACa 1606/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od S. S.A. w W. łącznie na rzecz B. M. i M. M. 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu.

(G.G.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 maja 2022 r., XXV C 538/20, Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo główne i ustalił, że postanowienia umowy kredytu z 27 maja 2008 r. w zakresie, w jakim odnoszą się do kursu sprzedaży dewiz dla franka szwajcarskiego (CHF) obowiązującego w pozwanym banku, nie wiążą powodów. Powództwo ewentualne w pozostałym zakresie zostało oddalone.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił wyrok Sądu Okręgowego i ustalił nieważność stosunku prawnego

wynikającego z umowy kredytu z 27 maja 2008 r. oraz zasądził od pozwanego banku na rzecz powodowych kredytobiorców 423 263,38 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 23 stycznia 2020 r. oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Sąd drugiej instancji ustalił, że 27 maja 2008 roku powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego banku umowę kredytu w wysokości 300 000 zł, denominowanego do franka szwajcarskiego na okres 300 miesięcy, do 30 maja 2033 r., wypłaconego w dwóch transzach. W umowie określono, że wysokość transzy kredytu w CHF zostanie określona według kursu kupna CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w banku w dniu wypłaty transzy kredytu. O wysokości wykorzystanego kredytu CHF, wysokości odsetek w okresie karencji oraz wysokości rat kapitałowo - odsetkowych w wyżej wymienionej walucie bank miał informować kredytobiorców w terminie 7 dni od dnia całkowitego wykorzystania kredytu na zasadach określonych w umowie.

Każda transza kredytu była wypłacana w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu na CHF według kursu kupna obowiązującego w banku w dniu wykorzystania danej transzy. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych określona została w CHF, a ich spłata następować miała w złotych po uprzednim przeliczeniu rat i należnych odsetek według kursu sprzedaży dewiz dla CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w banku w dniu spłaty.

Sąd drugiej instancji uznał, że postanowienia umowy nie były indywidualnie uzgodnione, gdyż swoboda kredytobiorców sprowadzała się do określenia kwoty potrzebnego im kredytu i jego przeznaczenia. Treść umowy została przygotowana jednostronnie przez bank, co stwarza domniemanie faktyczne, iż brak było tu jakichkolwiek indywidualnych negocjacji. Umowa zawiera postanowienia wprowadzające mechanizm indeksacji i wyznaczające kursy walut, które określają główne świadczenia stron, jednak te postanowienia nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji, tymczasem bank nie udowodnił, że zrealizował ciążący na nim obowiązek informacyjny.

Sąd Apelacyjny ocenił, że postanowienia umowy odwołujące się w zakresie ustalania kursu waluty CHF do wewnętrznych tabel kursów banku są niedozwolone. Usunięcie abuzywnych postanowień z umowy skutkuje brakiem możliwości ustalenia kursu wymiany i oprocentowania, a w konsekwencji brakiem możliwości wykonywania umowy w obowiązującym dotychczas kształcie. Łącząca strony umowa, po wyeliminowaniu z niej postanowień niedozwolonych, które określają główne świadczenia stron i są elementami przedmiotowo istotnymi umowy kredytowej, nie może być w dalszym ciągu wykonywana, zaś w polskim systemie prawnym nie ma przepisu, który nadawałby się do uzupełnienia luki powstałej wskutek eliminacji abuzywnego postanowienia wprowadzającego do umowy klauzulę indeksacyjną. Wobec uznania umowy za nieważną, świadczenia spełnione przez kredytobiorców na podstawie tej umowy są nienależne. Kredytobiorcom przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych, jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie są dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu. Bank wprowadzając podniósł zarzut potrącenia jednak nie wykazał, by jego roszczenie przedstawione do potrącenia było wymagalne. Brak też podstaw do uwzględnienia zarzutu zatrzymania, gdyż umowa kredytu nie jest umową wzajemną.

Pozwany bank zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną i wniósł o jej przyjęcie do rozpoznania ze względu na następujące zagadnienia prawne:

1. Czy na etapie oceny możliwości obowiązywania umowy po usunięciu postanowienia abuzywnego, tj. na etapie, poprzedzającym etap zastępowania postanowienia abuzywnego przepisem dyspozytywnym, dopuszczalne jest ustalenie treści umowy (stosunku prawnego) w zakresie, który był regulowany przez abuzywną normę, na podstawie art. 65 § 1 i 2 k.c. lub art. 56 k.c. w zw. z art. 41 ustawy - Prawo wekslowe lub art. 56 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c. lub art. 56 k.c. w zw. ze wskazanymi w przypisie kilkudziesięcioma przepisami, z których na zasadzie analogii iuris lub analogii legis wynika, że w polskim prawie obowiązuje generalna norma, zgodnie z którą wartość waluty obcej określa się według kursu średniego NBP.

2. Czy oceniając możliwości obowiązywania umowy kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego, po usunięciu postanowienia abuzywnego zgodnie z prawem krajowym, należy brać pod uwagę stan prawny z dnia zawarcia umowy, dnia powstania sporu czy dnia orzekania.

3. Czy jeżeli bez abuzywnego postanowienia umowa kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego nie może obowiązywać, to dochodzi do automatycznej jego substytucji normą dyspozytywną, o ile tylko zastosowanie środków krajowych zapewnia doprowadzenie do sytuacji jaka miałby miejsce, gdyby umowa nie zawierała tego abuzywnego postanowienia.

4. Czy art. 358 § 2 k.c. stanowi szczegółowy przepis dyspozytywny, który znajduje zastosowanie z mocy prawa (automatycznie) w miejsce abuzywnej Klauzuli Kursowej określającej sposób ustalenia kursu franka szwajcarskiego, na potrzeby operacji związanych z indeksowaniem przy wypłacie i przy spłacie kredytu.

5. Czy rozważając unieważnienie umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej na skutek uznania, że postanowienia odsyłające do tabeli kursów (klauzula kursowa) mają charakter niedozwolony należy mieć na względzie wyłącznie oświadczenie kredytobiorcy, czy badać również, czy określone rozstrzygnięcie prowadzi do zrealizowania celu dyrektywy 93/13.

Jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany bank wskazał również, że w sprawie zachodzi potrzeba wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c. wywołujących rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego, dotyczące tego, które postanowienia charakterystyczne dla umów kredytu indeksowanych do franka szwajcarskiego są abuzywne, w przypadku stwierdzenia przez sąd, że uprawnienie banku do ustalania kursu franka szwajcarskiego narusza rażąco interesy konsumenta i jest niezgodne z dobrymi obyczajami: czy abuzywna jest wówczas wyłącznie Klauzula Kursowa określająca sposób ustalenia wartości franka szwajcarskiego, czy też wszystkie postanowienia dotyczące indeksacji kredytu, tj. Klauzula Kursowa i Klauzula Ryzyka Walutowego stanowiąca, że wysokość zobowiązań z umowy kredytu zależna jest od zmiennej na przestrzeni obowiązywania umowy wartości waluty obcej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Bank nie objął wnioskiem o przyjęcie skargi do rozpoznania zagadnienia abuzywności postanowień umowy przewidujących dokonywanie przeliczeń złotych na CHF i odwrotnie kursami ustalonymi jednostronnie przez bank. Natomiast uchwałą pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, do rangi zasady prawnej podniesiono tezy, iż:

1) w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów;

2) w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Powyższe tezy, wiążąc w niniejszej sprawie (art. 88 u.s.n.), uniemożliwiają przyjęcie skargi kasacyjnej, gdyż wykluczają trwanie stosunku prawnego po usunięciu z treści umowy źródła kursu walutowego. W celu uwzględnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący musiałby zakwestionować tezę Sądu drugiej instancji o nieuczciwym charakterze przeliczników walutowych ustanowionych w umowie lub zakwalifikowaniu umowy jako umowy kredytu denominowanego w walucie obcej.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 3989 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Na podstawie art. 98 k.p.c. kredytobiorcom przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedl. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

(G.G.)

[a.f.]